

Akupunktur mot andnöd

2020-02-20

Referat av **Peter Strang**, onkolog och professor i palliativ medicin vid Karolinska Institutet. Referatet publicerades ursprungligen i PKC:s Nyhetsbrev #49 i februari 2020.

Andnöd (dyspné) är ett av de vanligaste symtomen i palliativ vård, oavsett diagnos. Vid svår KOL i sena palliativa skeden är dyspné det stora problemet hos alla patienter men även vid cancer har 50–70% störande dyspné, till och från. Icke farmakologiska metoder som lägesändringar, att öppna ett fönster, andningsgymnastik, och att använda luftfläkt kan göra skillnad i många fall. När det gäller läkemedel, är morfin ett förstahandsval oavsett om man har andnöd på grund av KOL, cancer eller annan diagnos.

Akupunktur i palliativ vård

Akupunktur har prövats med viss framgång mot många symtom i palliativ vård, till exempel vid smärta, illamående och cancerutlöst fatigue (trötthet). I min egen forskargrupp har vi sett effekt av akupunktur på störande muntorrhet i palliativ hemsjukvård¹.

Det har gjorts ett flertal studier för att bedöma akupunktorens eventuella effekter på dyspné och flera är gjorda i sena palliativa skeden. Dessa studier har sammanställts av Philipp von Trott och medarbetare i en helt färsk metaanalys från 2020². Man hittade 691 studier men enbart 12st (omfattande 597 patienter) med svår KOL eller cancer höll tillräckligt hög vetenskaplig kvalitet för att ingå i utvärderingen.

Studierna såg olika ut. I två av 12 studier fick patienterna bara en behandlings omgång, i de övriga fick de 3 till 42 behandlingar (i snitt pågick studierna i 25 dagar). Man använde inte heller samma akupunkturpunkter (även om punkterna LU1, LU10, ST36 och LI4 var ofta återkommande). I tre av studierna använde man akupressur istället för akupunktur.

Andnöd

Oavsett metod, såg man ändå i praktiskt taget samtliga studier att akupunktur har en tydlig, statistiskt säkerställd effekt mot andnöd, jämfört med kontrollgrupper. Också i studier där man jämförde äkta akupunktur med "placebo-nålar", såg man att akupunktoren minskade andnöden.

I några av studierna rörande patienter med KOL, undersökte man också effekten på 6 minuters gångtest (6MWT) som är ett mått på hur andfådd man blir vid ansträngning. Också i de studierna såg man att värdena blev bättre av akupunkturbehandling. Förutom effekten på andnöd, såg man också viss förbättring av livskvalitet och ångest.

Diskussion

Andnöd är ett störande symtom och i svåra fall kan andnöden till och med ge panik. Det är därför viktigt att ta symtomet på största allvar. Som redan nämnts har de ickefarmakologiska metoderna stor plats och morfin ger lindring vid akut andnöd, oavsett om man ger det som en injektion subkutant, inhalerar morfin eller ger det som tablett. Ändå blir inte alla patienter hjälpta fullt ut, därför är det bra att studier utvärderar effekten av behandlingar som akupunktur.

Sammanfattningsvis pekar studierna entydigt på att akupunktur har effekter, men eftersom studierna ser så olika ut både när det gäller upplägg och val av patienter, är det svårt att säga med säkerhet vem som har störst nytta av akupunkturbehandling. Med tanke på att det finns en relativt stor spridning i resultaten, är det troligt att vissa patienter kommer att ha mycket god effekt, medan andra sannolikt bara har liten eller marginell effekt av sådana behandlingar.

Referenser

1. Rydberg M, Strang P: **Acupuncture for patients suffering from xerostomia in hospital-based home care suffering from xerostomia.** *Journal of Palliative Care* 15 (4); 20–23, 1999.
2. von Trott P. et al.: **Acupuncture for Breathlessness in Advanced Diseases: A Systematic Review and Meta-analysis.** *Journal of Pain and Symptom Management* 2020 (59): 327–228.